

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

Fakulta telesnej výchovy a športu

Nábr. arm. gen. L. Svobodu č.9, 814 69 Bratislava

www.fsport.uniba.sk

doc. Mgr. Dagmar Nemček, PhD., Univerzita Komenského v Bratislave,
Fakulta telesnej výchovy a športu, Katedra edukačných a humanitných vied o športe

P o s u d o k na habilitačnú prácu

Autor: Zygmunt SAWICKI, PhD.

Názov: „**Faktory ovplyvňujúce realizáciu športovo-rekreačných aktivít u stredoškolskej populácie vo vybraných európskych krajinách**“

Habilitačná práca Mgr. Zgmunta Sawického, PhD. sa zaoberá analýzou faktorov ovplyvňujúcich realizáciu športovo-rekreačných aktivít v skupinách stredoškolskej populácie vo vybraných európskych krajinách. Tento spis prináša súhrnné výsledky z dotazníku, ktorý bol distribuovaný u športujúcich a nešportujúcich dievčat a chlapcov s ukončeným 18. rokom života, žijúcich v troch európskych krajinách, konkrétne v alpských regiónoch Nemecka, Rakúska a Švajčiarska. Problematika športovo-rekreačných aktivít mladých ľudí je už dlhodobo riešenou problematikou rôznych autorov z rôznych krajín, čo znižuje aj aktuálnosť vybranej témy. Nasvedčuje tomu aj zoznam použitej literatúry, o čom sa zmienim nižšie v posudku. Napriek tomu je vidieť, že habilitačná práca je originálnym dielom autora, ktorý sa v ňom opiera i o vlastné publikované výskumy z predchádzajúcich rokov.

Formálna stránka práce

Habilitačná práca je napísaná na 133 stranách, členená do 4 hlavných kapitol a doplnená šiestimi stranami jednej prílohy – dotazníka. Celkovo formálna stránka habilitačnej práce je ale neštandardná. Hneď za úvodnou stranou habilitačnej práce je zhrnutie. Zrejme mal autor na mysli **predhovor**. Potom nasleduje **abstrakt s kľúčovými slovami** v anglickom jazyku, no pred tým absentuje **abstrakt s kľúčovými slovami** v slovenskom jazyku. Navyše všetky tieto uvedené strany a tiež strany **zoznamov tabuliek a obrázkov**, strany príloh sú v práci očíslované, aj keď číslovanie strán z formálneho hľadiska začína od strany úvodu. V názve prvej hlavnej kapitoly chýba dodatok „**doma a v zahraničí**“. V druhej hlavnej kapitole absentuje „**úlohy práce**“ a veľmi neštandardne zhrnul autor **diskusiu práce** do podkapitoly 4.6. Navyše, za číslami hlavných kapitol sa neuvádza bodka. V pomere teoretickej a empirickej časti habilitačnej práce badať veľkú disproporcionalitu. Na mnohých miestach, hlavne v teoretickej časti habilitačnej práce, je narušené jednotné riadkovanie a medzery medzi odsekmi.

Teoretické východiská a prehľad literatúry

Teoretické východiská autor začína riešiť na 20. strane svojej habilitačnej práce a ukončuje ich na 40. strane, čo činí 20 strán – 17,7 % z celkového objemu habilitačnej práce (pri odpočítaní úvodných strán) v čom vidím značnú disproporcionalitu v pomere s empirickou časťou (64,6 %). Mnohé strany teoretických východísk (cca 1/3) sú zaplnené len

jedným slovom (príp. slovným spojením) v jednom riadku, čo na prepočet normostrán (počet znakov pre normostranu) by tvorilo menej ako spomínaných 20 strán teoretickej časti habilitačnej práce. Navyše táto časť je písaná učebnicovo, tzn. definíciami, charakteristikami, kategorizáciami, veľmi málo je táto časť doplnená o výskumy v danej problematike. Autor sa pri písaní svojej habilitačnej práce oprel o 129 literárnych zdrojov prevažne staršieho dáta, z čoho je možné usúdiť, že daná problematika v súčasnej dobe je málo riešená, a preto stráca na aktuálnosti. Zo spomínaných 129 zdrojov autor využil len 15 bibliografických odkazov publikovaných za posledných 10 rokov, čo predstavuje len 11,6 % z celkového počtu. Enormná väčšina zdrojov je zahraničných, čo je pochopiteľné, nakoľko autor je zahraničný občan. Na niektorých miestach autor nezjednotil citovanie tých istých autorov/kolektív autorov, napr. Lamprecht et al., 2014 (s. 37) a Lamprecht a kol. 2014 (s. 38). Navyše za skratkou „et“ chybne uvádza bodku (s. 25, 28, 37, 39, atď.). Celkovo hodnotím teoretické východiská vypracované povrchno, s využitím neaktuálnych literárnych zdrojov.

K cieľu, hypotézam a úlohám

Cieľ je formulovaný chaoticky. Súčasťou cieľa by nemalo byť uskutočnenie výskumného šetrenia. Mal by byť jednoznačný a malo by byť z neho jasné, na čo bude výskum zameraný a čo sa ním bude zisťovať, analyzovať.

Hypotézy z metodologického hľadiska nie sú kompletne. Chýba im druhá časť – konkretizácia predpokladu, a to v: H1 – čo konkrétne bude motivovať chlapcov, čo dievčatá; H2 – čo konkrétne budú preferovať chlapci a čo dievčatá; H3 – konkrétne, aké miesto pre výber športovo-rekreačných aktivít budú preferovať žiaci z veľkých miest, aké žiaci z malých miest. Čo Ste mysleli v H3 ... v prospech žiakov z veľkých miest? Objasnite, čo Ste mysleli formuláciou v H4 „vhodný obsah a realizácia predmetu telesná a športová výchova“? Ako Ste zisťovali tieto premenné?

Chýba formulácia úloh výskumu. Tie sa habilitant čiastočne snažil zakomponovať do čiastkových cieľov práce. Namiesto úloh boli habilitantom sformulované výskumné otázky v prezentovanom počte 8, no niektoré z nich obsahujú ďalšie otázky, čo podľa môjho názoru nie je správne. Napočítala som celkovo 13 výskumných otázok. Otázka 4 obsahuje aj ďalšiu otázku, no zrejme je to skopirovaná otázka z dotazníka (otázka č. 31), aj keď nie s úplne presným znením, ale predpokladám, že s rovnakým významom. Otázka 8 je neštandardne položená. Už to je zvláštne, že začína slovom „či“, čo z metodologického hľadiska pri zostavovaní výskumných otázok nie je správne.

K metodike

Túto časť habilitačnej práce autor rozčlenil do troch podkapitol. V prvej popisuje výskumný súbor, v druhej sa snaží opísať aplikovaný dotazník a v tretej popisuje metódy štatistického vyhodnotenia. Pre lepšiu ilustráciu výskumného súboru mohli byť údaje o respondentoch následne ilustrované jednoduchou tabuľkou, čo predkladá čitateľovi jasnú a rýchlu informáciu o výskumnom súbore a jeho členení. Čo znamená skratka „M“ uvedená v zátvorkách na str. 43? Predpokladám, že je to skratka pre „Mean“, ako „aritmetický priemer“, no táto nie je nikde vysvetlená. Možno by sa hodil zoznam použitých skratiek v úvode práce.

Výskumná metóda bola použitá anketa, alebo dotazník? V podkapitole 3.2 sa zmieňujete o ankete a v prílohách máte názov prílohy „dotazník“. Nakoľko celý dotazník budí dojem, že bol koncipovaný výlučne pre pravidelne športujúcu populáciu, no až 68,3 % Vašich respondentov podľa odporúčania WHO (2020, s. 32) sa pravidelne na športovaní nezúčastňovalo, vyvstáva tu niekoľko otázok k diagnostickému nástroju, ktorý Ste použili pri zbere výskumných údajov a následnom zaradení jednotlivých respondentov do skupín:

1. Ak respondent zaznačil v 26 otázke 1. alebo 2. odpoveď, dokázal odpovedať na otázky 4, 10, 15, 19, 21 resp. 23?
2. Ak respondent označil v 25. otázke len aktivity sedavého charakteru, kam bol zaradený?
3. Ak respondent označil v otázke 25 len aktivity sedavého charakteru a v otázke 26 že nešportuje, dokázal odpovedať na otázky 27, 28 a 30?

Otázke 33 celkom nerozumiem. Môžete prosím objasniť stupnicu hodnotenia/známkovanie (1-5, 1-3, alebo 2-4?) v predmete telesná a športová výchova v stredných školách v Nemecku, Rakúsku a Švajčiarsku? Otázka v dotazníku č. 31 (príloha, s. 138) nie je jednoznačná – Chcú niekoho trénovať ako tréneri, alebo sa im chcú oni sami aktívne venovať? Tiež otázka č. 26 a odpovede na ňu. Ako to bolo myslené? Otázka č. 32, čo je dostatočný počet hodín telesnej a športovej výchovy a čo príliš veľký? Totižto v teoretických východiskách sme sa nedozvedeli, v akom počte hodín v týždni má predmet v jednotlivých štátoch zastúpenie, a to ako povinný predmet, alebo aj ako výberový predmet. Ozrejmte prosím, aké boli kritériá zaradenia respondentov do výskumu a aké boli kritériá vylúčenia respondentov z výskumu?

Celkovo podkapitola 3.3 je veľmi neštandardne naplnená. Chýba zmienka o štatistickom spracovaní výskumných údajov, čiže o jednotkách, v akých boli údaje spracované, napr. % vyjadrením odpovedí respondentov (viď tab. 1-8, 14-65). Čím je významná korelácia, a aké by mali byť hodnoty „pi“ pre významné korelácie, stupeň slobody atď.? Nie sú tieto veličiny podrobne popísané v metodike výskumu! Tiež by som poprosila habilitanta, keby ozrejmil konkrétne čísla (%) zo spomínaných tabuliek vo výsledkovej časti - Ktoré odpovede respondentov (a, b, c, d, e) na príslušné otázky v dotazníku sú premietnuté do percentuálneho vyjadrenia v tabuľkách? Nebolo by jednoduchšie vyjadrenie odpovedí priemerným bodovým skóre, nakoľko je vidieť, že tam bol pokus o spôsob odpovedí na Likertovej škále (od 1 do 5).

Pre normalitu rozloženia údajov mal byť použitý príslušný test (napr. Kolmogorov-Smirnov, Shapiro-Wilkov a iné) pre to, aby bolo jasné, aké metódy (parametrické, neparametrické) a konkrétne testy sa použijú pre štatistické vyhodnotenie údajov. Tiež mala byť aplikovaná tzv. „effect size“ – vecná významnosť, či získané výsledky boli významné aj pre praktické využitie. Výber testov pre štatistické vyhodnotenie údajov je veľmi neštandardný pre oblasť vied o človeku (psychológia, pedagogika, vedy o športe), tým aj pre skúmanú predkladanú oblasť habilitanta. Konkrétne mám na mysli „sieťovú analýzu – metódu kritickej cesty“, ktorej cieľom, ako uvádza portál managementmania.com (CPM, 2019), ktorého publikovaný text podlieha licencií Creative Commons (CC) je „*stanovenie doby trvania nejakého projektu na základe dĺžky tzv. kritickej cesty, čo je sled vzájomne závislých činností s najmenšou časovou rezervou a umožňuje uľahčiť efektívnu časovú koordináciu čiastkových vzájomne nadväzujúcich na seba aktivít v rámci projektu. Táto metóda môže slúžiť ako nástroj najmä pre odhad doby trvania projektu. Používa sa u priamočiarych projektov, kde možno doby trvania odhadnúť s vysokým stupňom presnosti, napr. stavebný priemysel. Metódu je možné použiť aj v oblasti logistiky a dopravy*“. Nemali byť pre tento typ výskumu skôr použité bežne aplikované testy pre oblasť vied o človeku, konkrétne vied o športe (športová humanistika), akými sú napr. Pearsonov koeficient korelácie alebo Spearmanova korelácia....? Prosím objasnite výber tejto výskumnej metódy pre Vašu oblasť výskumu. Výhrady mám aj k ďalšej výskumnej metóde, ktorú Ste použili, a tou je „test Chi², ktorý ako tvrdíte, je zameraný na určenie významnosti rozdielov (s. 45), no na s. 100 sa prvý krát zmieňujete o Chi-kvadrát teste pre overenie závislosti medzi nezávislými premennými, ako aj závislými premennými a úrovňou športovej aktivity mládeže. Môžete sa k tomuto prosím vyjadriť, či sa jednalo o ten istý test? Prečo Ste vlastne aplikovali tento test (resp. tieto testy)?

K výsledkom a diskusii

Výsledková časť habilitačnej práce tvorí najpočetnejšiu časť habilitačnej práce a je členená na šesť podkapitol. V prvej sa autor zaoberá analýzou motívov k pravidelnému športovaniu, v druhej voľnočasovými aktivitami žiakov a pozície športovo-rekreačných aktivít v nich, v tretej rozoberá aspekty športovo-rekreačných aktivít (frekvenciu, miesto, spôsob, možnosti, športové disciplíny), v štvrtej podkapitole analyzuje prvky telesnej a športovej výchovy a jej pozíciu spomedzi ostatných vyučovacích predmetov, v piatej podkapitole sa dotýka úrovne športovo-rekreačných aktivít a ich jednotlivých vzťahov a posledná podkapitola výsledkovej časti, čo je dosť neštandardné, je „diskusia“, čo už bolo spomenuté vyššie v posudku. Výsledky výskumu sú prezentované predovšetkým v tabuľkách (n=77). Tie sa mohli zvýrazniť podfarbením (aspoň každý druhý riadok/stĺpec), aby boli pre čitateľa prehľadnejšie a rýchlejšie sa v nich dokázal zorientovať. Nikde v rámci výsledkov práce ani v rámci diskusie som nenašla **jednoznačné odpovede na položené výskumné otázky** z podkapitoly 2.2. V interpretácii výsledkov výskumu sa vyskytli určité nezrovnalosti. Ako viete, že v prospech koho sa preukázali štatisticky významné rozdiely napr. v preferenciách voľnočasových aktivít (tab. 12 a 13), ak Ste porovnávali tri skupiny respondentov? Podľa môjho názoru mali nasledovať párové porovnania nezávislých výberov. Najmenej obľúbeným predmetom respondentov všetkých troch krajín bola latinčina. Je to v týchto krajinách povinný predmet? Na strane 118 tvrdíte, že „výsledky môžu byť základom pre potvrdenie H3...“ s takouto formuláciou potvrdenia/vyvrátenia hypotézy som sa ešte nestretla. H3 Ste mali jednoznačne zamietnuť, nakoľko všetky skupiny chlapcov i dievčat z malých či veľkých miest jednoznačne najviac preferovali pre športovanie otvorené priestranstvo (tab. 21). V H4 na s. 42 predpokladáte niečo iné, ako v tej istej H4 na s. 119, kde navyše konštatujete jej potvrdenie.

Vo výsledkovej časti sa taktiež vyskytlo niekoľko formálnych chýb a preklepov:

- V tabuľkách zmätočné uvádzanie raz desatinných čiarok, inokedy bodiek.
- Uvedená dva-krát tá istá veta na s. 51 „Po zohľadnení podmienok bývania.....“.
- Autor znak „%“ za číslom uvádza bez medzery.
- V tabuľkách nie je zjednotený počet desatinných miest za desatinou čiarkou či už v % znázornení alebo pri hodnotách „p“.
- Na s. 84 ale aj na iných stranách je chybné uvedené, že sa „preukázali/nepreukázali štatisticky významné rozdiely vo vzťahu k počtu hodín...“, malo byť správne „z pohľadu počtu hodín“.
- Habilitant disponuje v celej svojej práci termínom „telesná výchova“, no v podmienkach Slovenskej legislatívy nazývame predmet „telesná a športová výchova“ (ŠPÚ, 2020), čo malo byť v teoretických východiskách patrične ošetrené.
- Posledná veta na s. 86 nedáva zmysel.
- Na s. 89 v interpretácii tvrdíte, že najobľúbenejším predmetom je u nemeckých dievčat z veľkého aj malého mesta výtvarná výchova, no tab. 59, na ktorú sa v texte odvolávate, prezentuje najväčšiu obľúbenosť u dievčat z veľkého mesta práve v predmete telesná a športová výchova (s. 90).
- Na s. 107 uvádzate „.....najdôležitejšie voľnočasové aktivity“, zrejme Ste mali na mysli „najpreferovanejšie voľnočasové aktivity“.
- Nejednotné používanie znamienka pri hodnote „p“, raz používate znamienko „<“, inokedy znamienko „=“.
- Čo sú „formy pohybu“ (s. 122)? Zrejme „inovované, netradičné pohybové aktivity/činnosti“.
- V diskusii (s. 116-119) nie je potrebné opätovne uvádzať výsledky číselným znázornením („Chi“ a „p“ hodnoty), ktoré už boli raz interpretované vo výsledkoch práce.

- Na s. 111 v poslednom odstavci je preklep, nakoľko sa jedná o rakúsku mládež a nie švajčiarsku, ako to popisujete v texte a navyše celá veta nedáva zmysel.

K záverom práce

Súhrnné závery sú autorom habilitačnej práce spracované na dvoch stranách. Sú koncipované naozaj súhrnne a prinášajú najdôležitejšie zistenia autorovho výskumu. V závere tiež konštatuje splnenie cieľa a potvrdenie stanovených hypotéz, no nie všetky boli autorovým výskumom nepotvrdené, ako píše. V úplnom závere habilitačnej práce ponúka na základe vlastných zistení tzv. „implementačné aplikácie“ čo môžeme zrejme považovať za odporúčania pre športovú prax a študijný odbor vedy o športe (športová humanistika). V prvom odporúčaní síce na základe výsledkov autor odporúča navýšenie vyučovacích hodín telesnej a športovej výchovy (nevieme či povinných alebo výberových) zrejme v stredných školách, nakoľko výskumný súbor pozostával zo stredoškolákov, no nikde v práci sme sa nedozvedeli, koľko vyučovacích hodín telesnej a športovej výchovy študenti v Nemecku, Švajčiarsku a Rakúsku týždenne absolvujú v rámci povinného vyučovania. Ďalšie dve odporúčania sú tiež založené na skvalitnení vyučovacích hodín telesnej a športovej výchovy s následným racionálnejším využívaním voľného času športom, príp. budovaním kladných postojov k mimoškolským športovo-rekreačným aktivitám. V poslednom odporúčaní autor zakladá na lepšej dostupnosti športovo-rekreačnej infraštruktúry, čo stojí za zváženie, nakoľko si neviem predstaviť lepšie vypracovanú a vybudovanú športovo-rekreačnú infraštruktúru na úrovni jedných z najvyspelejších štátov Európy, ako sú práve štáty, v ktorých sa výskum realizoval.

Záver:

Celkovo hodnotím habilitačnú prácu Mgr. Zygmunta Sawického PhD. ako pôvodný príspevok autora k problematike športovo-rekreačných aktivít mládeže troch vyspelých európskych štátov. Konštatujem, že aj napriek množstvu pripomienok posudzovaná habilitačná práca spĺňa požiadavky štandardne kladené na habilitačné práce na Filozofickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Odporúčam prácu k obhajobe pred vedeckou radou a po jej úspešnom obhájení navrhujem udeliť vedecko-pedagogický titul docent v odbore habilitačného konania športová humanistika.

V Bratislave, dňa 27. 07. 2021

doc. Mgr. Dagmar NEUDER, PhD.

Použitie zdroje v posudku:

1. CPM, 2019. Metóda kritickej cesty (Critical Path Method). In: ManagementMania.com [online]. Wilmington (DE) 2011-2021, 05.05.2019 [cit. 26.07.2021]. Dostupné z: <https://managementmania.com/sk/metoda-kritickej-cesty-cpm-critical-path-method>
2. ŠPÚ, 2020. Telesná a športová výchova – gymnázium so štvorročným a päťročným vzdelávacím programom [online]. Bratislava: ŠPÚ, MŠVVaŠ SR [cit. 27.07.2021]. Dostupné z: https://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/telesna_a_sportova_vychova_g_4_5_r.pdf
3. WHO, 2020. *WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour*. Geneva: World Health Organisation. ISBN 978-92-4-001512-8.